

FISIOTERAPIA

*Jorge Teijeiro Vidal
Rosa Meijide Failde*

A fisioterapia é unha profesión universitaria e unha modalidade de tratamento en Medicina. En Medicina, o médico realiza o diagnóstico e indica a correspondente modalidade terapéutica (illada ou combinada).

A medicina dispón de catro armas básicas para o tratamento:

- Farmacoloxía (mediante medicamentos, procedementos químicos).
- Cirurxía (mediante operacións con instrumentos).
- Psicoterapia (mediante procedementos psíquicos).
- Fisioterapia (mediante procedementos físicos).

CONCEPTOS DE FISIOTERAPIA E FISIOTERAPEUTA

Concepto de Fisioterapia

A Fisioterapia é un conxunto de métodos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación de axentes físicos, cura, prevé, recupera e adapta a persoas afectadas de disfuncións somáticas e orgánicas ou ás que se desexa manter nun nivel adecuado de saúde.

O Fisioterapeuta como profesional

É aquela persoa que está en posesión do título oficial de Fisioterapia, pode desenvolver calquera faceta da súa profesión nos ámbitos asistencial, docente, investigador ou de xestión, e utilizar para isto os coñecementos adquiridos.

Definición da Organización Mundial da Saúde

En 1968, a Organización Mundial da Saúde definiu así a fisioterapia: "A arte e a ciencia do tratamento por medio do exercicio terapéutico, da calor, do frío, da auga, da masaxe e da electricidade". Ademais a Fisioterapia inclúe a execución de probas eléctricas e manuais para determina-lo valor da afectación da inervación e forza muscular; para determina-las capacidades funcionais e a amplitude do movemento articular; as medidas de capacidade vital; e as axudas diagnósticas para o control da evolución.

MODALIDADES DE FISIOTERAPIA

Estas modalidades determínanas o axente físico que se emprega. Os axentes físicos coas súas correspondentes modalidades son estes:

- Se se emprega o movemento chámase Cinesiterapia.
- Se se emprega a masaxe: Masoterapia.
- Se se emprega a calor: Termoterapia.
- Se se emprega a electricidade: Electroterapia.
- Se se empregan os ultrasóns: Ultrasonoterapia.
- Se se emprega a auga: Hidroterapia.
- Se se emprega o láser: Laserterapia.
- Se se emprega a luz: Fototerapia (por Radiación Ultravioleta e Infravermella).

- Se se empregan campos magnéticos: Magnetoterapia.

Outras modalidades da Fisioterapia son as seguintes:

- Terapia manual articularia (manipulacións de articulacións).
- Biorretroalimentación (*biofeedback*) aplicada ó proceso terapéutico.
- Métodos de desenvolvemento e reeducación psicomotores.
- Sistemas de valoración e probas funcionais.
- Sistema de rexistro para valora-los resultados e evolución.

As modalidades de Cinesiterapia (movemento) poden ser activas (fainas o paciente) ou pasivas (axudáselle persoalmente) ou por medio de aparatos mecánicos. A mobilización activa pode ser libre ou resistiva, cando vence unha resistencia. Tamén pode ser combinada con auga, e falamos de Hidrocinesiterapia.

Defínese a masaxe como "grupo de manipulacións sistemáticas e científicas dos tecidos do corpo, que se realizan preferentemente coas mans, co propósito de actuar sobre o sistema nervioso e muscular e sobre a circulación en xeral". Son técnicas moi variadas, utilizadas como prevención, tratamento, ou recuperación das diversas patoloxías.

As aplicacións da calor son diversas, e diversos os procedementos para levar calor ás distintas partes do corpo, segundo o efecto terapéutico que se busque: superficial ou profundo.

É moi importante o emprego da electricidade nas súas diversas modalidades. As súas aplicacións comprenden, entre outras, a estimulación neuromuscular, a analxesia e a produción de calor.

TIPOS DE PATOLOXÍA EN QUE SE APLICA A FISIOTERAPIA

Por orde de frecuencia podemos cita-lo seguintes:

- Enfermidades do aparello locomotor (osos, articulacións, músculos, ligamentos...).
- Enfermidades do sistema nervioso (cerebro, cerebelo, bulbo e nervios).
- Enfermidades do aparello respiratorio e cardiovascular (corazón, arterias, veas e linfáticos).
- Enfermidades do aparello dixestivo e urinario. E tamén se aplica a Fisioterapia na Xinecología e na Obstetricia.

Orixe das enfermidades

Estas enfermidades poden ser causadas por accidentes (especialmente de tráfico e laborais), por arterioesclerose (que pode ser de dous tipos: a coronaria, que produce isquemia coronaria e infarto de miocardio, e a cerebral, que provoca accidentes vasculares que poden dar lugar a hemiplejías), poden ser infantís (paralise

cerebral) e pódenas causar tumores, infeccións, inflamacións, dexeneracións e queimaduras, que afectan a diversas partes do corpo.

A Fisioterapia pódese aplicar a procesos de tipo agudo ou afeccións crónicas; pódese administrar coordinadamente con outras modalidades terapéuticas, como os medicamentos ou as operacións cirúrxicas; e pódese aplicar tamén antes das intervencións cirúrxicas (preoperatoria).

A cirurxía soe deixar secuelas, susceptibles de fisioterapia. As lesións deportivas e múltiples patoloxías dos anciáns precisan tamén fisioterapia.

FORMACIÓN

O alumno que ingresa na Escola Universitaria de Fisioterapia debe adquirir, nun mínimo de tres anos, unha serie de coñecementos, habilidades e actitudes que lle permitan actuar profesionalmente como un experto na Fisioterapia de tipo xeralista e, eventualmente, desenvolver unha especialidade. Para isto debe adquirir:

Coñecementos

Para formarse como fisioterapeuta ten que supera-las seguintes materias básicas: Anatomía e Fisioloxía, especialmente no que se refire ó aparello locomotor, ó sistema nervioso e ó aparello cardiorespiratorio; Patoloxía, co estudo das enfermidades médicas e cirúrxicas susceptibles de Fisioterapia e as

diversas modalidades de Fisioterapia xa descritas. As materias complementarias que o alumno ten que estudar son: Psicoloxía, Saúde Pública, Lexislación e Radioloxía. E as optativas: Informática, Estatística, Inglés, Hidroloxía, Deporte e Xeriatria. A escola dispón dunha Biblioteca especializada.

Habilidades

Mediante as prácticas o alumno adquirirá as habilidades seguintes: aplicar con destreza as técnicas de tratamento (masaxe, cinesiterapia, manipulacións, electroterapia), e realizar os tratamentos e actuacións coa máxima competencia, ata conseguilo maior grao posible de recuperación ou os obxectivos de prevención e conservación da saúde.

Actitudes

As actitudes serán as seguintes:

- Comportamento ético como profesional.
- Actuación co paciente sen discriminación por nacionalidade, raza, sexo, crenzas, color, situación política ou social.
- Responsabilidade individual e dentro do equipo asistencial sobre as necesidades do público fronte a saúde.
- Responsabilidade e exercicio da profesión de acordo coa legalidade vixente.

- Cooperación con outros profesionais.
- Ser conscientes do deber de gardalo secreto profesional.

ENSINO PRÁCTICO

No primeiro ano, as prácticas realízanse na propia escola, na denominada sala de demostracións, que está montada como unha unidade de fisioterapia, capaz de aplica-la maioría das modalidades, sen enfermos reais. Tamén se prepara os alumnos (que maioritariamente teñen 18 anos) para saber estar nos hospitais e unidades docentes asistenciais.

En segundo e terceiro ano realízanse, ademais, estancias clínicas nas unidades docentes asistenciais. As devanditas estancias comprenden: atención especializada no hospital xeral, atención primaria, patoloxía laboral, infantil e xeriátrica. Xeralmente as prácticas realízanse pola mañá (que é cando as unidades docentes asistenciais reciben ós pacientes) e as clases teóricas, pola tarde.

MITO E REALIDADE DA FISIOTERAPIA

A Fisioterapia é unha carreira de gran demanda en tódalas Universidades. En moitas, os alumnos de Fisioterapia son os que teñen unha nota media máis elevada nas Probas de Aptitude e Acceso á Universidade. A devandita demanda pódese deber á facilidade para obter

emprego no sector público e ó atractivo da profesión de fisioterapeuta.

A facilidade para obter emprego no sector público deixou de ser unha realidade. Durante anos (desde que en 1983 se autorizaron os estudos de Fisioterapia en Zaragoza, Valencia, e na Complutense de Madrid) houbo unha gran demanda, que produciu un crecemento desordenado de Escolas. En 1994 había 22 en funcionamento, e dúas máis autorizadas (en Pontevedra e Barcelona). Debido a isto, o sector público xa está saturado nos hospitais especializados.

A profesión é atractiva. Hai alumnos que teñen unha verdadeira vocación para atenderlos discapacitados e logra-la súa recuperación. Outros alumnos pensan na Fisioterapia como algo brillante e de repercusión social (a Fisioterapia Deportiva, que atende os grandes deportistas profesionais). Isto é unha parte da profesión. Frecuentemente hai que atender a grandes discapacitados, paralíticos cerebrais, amputados, hemipléxicos, postoperados, grandes queimados, anciáns... Todo isto supón que para estudar. Fisioterapia hai que ter vocación de atender a pacientes discapacitados. O símbolo da Fisioterapia son dúas mans unidas. É unha profesión de contacto co paciente e que precisa dunha boa preparación física, xa que en determinadas técnicas ten que haber unha transferencia da enerxía física do profesional ó paciente.

SAÍDAS PROFESIONAIS

O fisioterapeuta pode traballar no sector público, no privado, ou desenvolver unha actividade mixta.

O sector público comprende a atención sanitaria especializada nos grandes hospitais do Servicio Galego de Saúde, que está practicamente saturada. A atención primaria en Centros de Saúde de calquera núcleo de poboación é un dos campos en que se espera a creación de prazas de Fisioterapeuta. O momento actual de recesión económica limita a dotación destas prazas tan necesarias.

No sector público é moi importante a asistencia nos servizos sociais: Insero, educación especial e terceira idade, entre outras.

A actividade mixta abrangue campos tan variados como as Mútuas de Trabajo e as Federacións Deportivas.

A actividade privada é a que ofrece máis posibilidades de traballo. Como a saúde forma parte do benestar e do aumento do nivel de vida, búscase nela un estado de benestar físico, social e laboral. E estase disposto a pagar para conseguila. A actividade privada pódese realizar en gabinetes de Fisioterapia, nos que un fisioterapeuta illado ou varios se instalan para realiza-la atención. Tamén se pode formar parte dun grupo multiprofesional para atención integral (con médicos do aparello respiratorio, cardíaco e circulatorio e locomotor, que

traballan en balnearios ou en centros xeriátricos)

Outro campo é o deporte, en traballo a tempo completo nun Clube grande ou nunha federación, ou a tempo parcial, nun clube deportivo pequeno.

INTRUSISMO

Ó estar sen cubrir plenamente a atención privada, a poboación que necesita Fisioterapia acode a persoas que, de maneira fraudulenta, exercen

funcións de fisioterapeuta. Proliferan os centros que, con publicidade ambigua, captan os alumnos que non poden entrar na Escola Universitaria de Fisioterapia. Os estudos de masaxe quiropráctica, osteopatía, diversas denominacións da masaxe, medicina tradicional china, etc, proliferan. Aínda que a titulación de masaxista desapareceu oficialmente, con estes diplomas exerceuse unha actividade fraudulenta. A única posibilidade de formarse en Fisioterapia e as súas técnicas (cinesiterapia, masoterapia, electroterapia, terapias manuais...) é a Escola Universitaria de Fisioterapia.